

Podklady k prezentaci výsledků kriminologického výzkumu

„Věková hranice trestní odpovědnosti a kriminalita mládeže“

Předmětný kriminologický výzkum byl proveden v rámci projektu „Věková hranice trestní odpovědnosti a kriminalita mládeže“, na němž se podíleli dva pedagogové a tři studenti doktorského studijního programu z katedry trestního práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity. Vedení výzkumu se ujal doc. JUDr. Josef Kuchta, CSc., dlouholetý vysokoškolský učitel tamější katedry. Cílem výzkumu bylo zjistit názor odborné veřejnosti na otázky věkové hranice trestní odpovědnosti, jakož i na další významné aspekty související s fenoménem kriminality mládeže.

Význam projektu „Věková hranice trestní odpovědnosti a kriminalita mládeže“, jehož nedílnou součástí bylo také empirické šetření, spočíval ve vyhodnocení současné právní úpravy a praxe týkající se zacházení s delikventní mládeží a vytvoření případných doporučení de lege ferenda ke zlepšení situace v této oblasti. Získání poznatků od soudců a státních zástupců se považuje za mimořádně důležité, neboť jedině takovým způsobem lze zohlednit potřeby a požadavky těch, kteří s danou problematikou přicházejí do každodenního přímého styku.

Podání závěrečné výzkumné zprávy se předpokládá v termínu do 31. prosince 2010. V současné době (tj. začátek měsíce září 2010) jsou k dispozici pouze rámcové, resp. dílčí poznatky z provedeného empirického šetření.

Technika sběru dat se zakládala v dotazování, konkrétně ve formě dotazníku. Písemná forma dotazníku byla zvolena proto, že respondentům umožňuje v klidu si pročíst položené otázky a důkladně promyslet jejich odpovědi. Při konstrukci dotazníku se postupovalo od obecnějších charakteristik ke konkrétnějším položkám. Dotazník zahrnoval otázky uzavřené, otevřené i polootevřené. Celkem bylo zformulováno 23 otázek, některé z nich se dále členily.

Tvorba dotazníku byla předem konzultována s experty působícími v Institutu pro kriminologii a sociální prevenci v Praze, zvláště s PhDr. Kazimírem Večerkou, CSc.

Na základě průvodního dopisu, jehož přílohu představoval uvedený dotazník, byli k účasti na výzkumu osloveni všichni předsedové okresních soudů a vedoucí státní zástupci okresních státních zastupitelství v České republice. Takto bylo osloveno 187 subjektů. K rozeslání zásilek, jež se vypravily v polovině měsíce července 2010, byla využita služba České pošty.

Průvodní dopis obsahoval seznámení s podstatou výzkumu a žádost, aby dotazník vyplnil ten soudce či státní zástupce, který se v rámci své agendy zabývá soudnictvím ve věcech mládeže. Vyplněný dotazník měl být zaslán zpět katedře trestního práva brněnské právnické fakulty, nejpozději do 1. září 2010. Za tímto účelem byla zaslána obálka, včetně poštovní známky, s vyplněnou adresou pro odeslání vyplněného dotazníku. V případě zájmu byla respondentům nabídnuta možnost přednostního seznámení s výsledky výzkumu.

Veškerým osobám zúčastněným na výzkumu byla zaručena anonymita. Respondenti byli vyrozuměni, že v žádném publikované výstupu nebudou spojovány poznatky získané prostřednictvím dotazníku s konkrétním soudem či státním zastupitelstvím nebo s konkrétní osobou respondenta. Pouze pro případ, že by sám respondent projevil vůli, aby bylo jeho

jméno ve výstupních publikacích s jeho názory a připomínkami uvedeno, zpracovatelé tak učiní.

V dotazníku nechyběly technické pokyny pro jeho vyplnění. U každé otázky měl respondent zvolit odpověď, která nejvíce odpovídala jeho vlastnímu stanovisku. Vybranou odpověď označoval křížkem do čtverečku. U těch otázek, kde se předpokládala volná vyjádření, byla odpověď psána na řádky. Pokud nepostačoval stanovený počet řádků, šlo využít druhou stranu listu, přičemž k takové odpovědi bylo nutno připojit číslo otázky.

Ke dni 30. 8. 2010 se podařilo získat 97 vyplněných dotazníků. Do termínu určenému k doručení dotazníků zbývaly ještě dva dny, proto lze očekávat navýšení jejich počtu (avizováno bylo zhruba dalších 20 vyplněných dotazníků). Návratnost dotazníků zatím činila 51,87 %.

Charakteristika souboru respondentů byla zjišťována pomocí tří úvodních otázek. Sledovalo se pohlaví respondentů, jejich současná profese a celková délka praxe v dané profesi.

Složení souboru respondentů:

ženy	56
muži	41
soudce	48
státní zástupce	49
žena soudkyně	21
muž soudce	27
žena státní zástupkyně	35
muž státní zástupce	14

K vyhodnocení jednotlivých otázek (VÝBĚR):

Otázka č. 5

Domníváte se, že by zákonodárce měl přistoupit k regulaci i dalších sociálně patologických jevů mládeže? Pokud souhlasíte, uveďte, o jaké sociálně patologické jevy se jedná:

Naprostá většina respondentů uvedla, že není zapotřebí, aby zákonodárce přistoupil k regulaci i dalších sociálně patologických jevů mládeže (87). Týž závěr byl zjištěn v dílčí kategorii soudců a státních zástupců, resp. žen a mužů, včetně v jejich vzájemných kombinacích. Na danou otázku kladně odpověděli pouze 2 muži soudci, 3 ženy státní zástupkyně a 2 muži státní zástupci. Z jimi předložených návrhů lze zmínit regulaci: násilí, vandalismu, gamblingu a počítačového hráčství (muži soudci), alkoholismu, drog, gamblingu a kouření (ženy státní zástupkyně), šikany a návykových látek (muži státní zástupci). Naproti tomu ženy soudkyně byly zásadně proti regulaci i dalších sociálně patologických jevů mládeže. Tři respondenti se k uvedené otázce nevyjádřili.

Otázka č. 7

Máte za to, že snížení dolní věkové hranice trestní odpovědnosti by vedlo k pozitivním výsledkům ve smyslu generální prevence?

žena soudkyně	ano 3 spíše ano 1 spíše ne 8 ne 9
muž soudce	ano 6 spíše ano 5 spíše ne 11 ne 4 neodpov. 1
žena sz	ano 4 spíše ano 3 spíše ne 17 ne 11 nedopov. 1
muž sz	ano 3 spíše ano 2 spíše ne 5 ne 4

Na otázku „Máte za to, že snížení dolní věkové hranice trestní odpovědnosti by vedlo k pozitivním výsledkům ve smyslu generální prevence?“ odpovědělo 16 respondentů ano, spíše ano uvedlo 11 respondentů, spíše ne 41 dotázaných, ne odpovědělo 28 dotázaných. Otázku nezodpověděly 2 osoby.

Otázka č. 8

Domníváte se, že by se snížením dolní věkové hranice trestní odpovědnosti dosáhlo snížení dětské delikvence?

Snížením dolní věkové hranice trestní odpovědnosti by se by se spíše nedosáhlo snížení dětské delikvence (35 respondentů). Jednoznačně, že by snížení dolní věkové hranice trestní odpovědnosti nedosáhlo snížení dětské delikvence, odpovědělo 32 osob. 19 respondentů sdělilo, že by se snížením dolní věkové hranice tr. odpovědnosti mohlo dosáhnout snížení dětské delikvence a 8 jednoznačně odpovědělo, že snížení dolní věkové hranice tr. odpovědnosti by se dosáhlo snížení dětské kriminality.

žena soudkyně	ano 2 spíše ano 1 spíše ne 8 ne 10
muž soudce	ano 3 spíše ano 9 spíše ne 11 ne 3
žena sz	ano 1 spíše ano 6 spíše ne 12 ne 14
muž sz	ano 2 spíše ano 3 spíše ne 4 ne 5

(Otázka bude rozpracována později)

Otázka č. 9

Považujete, v případě snížení dolní věkové hranice trestní odpovědnosti pod 15 let, škálu opatření, kterou nabízí zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, za dostatečnou?

- ano, škála opatření by byla i v případě snížení dolní věkové hranice trestní odpovědnosti pod 15 let dostatečná
- ne, škála opatření by nebyla v případě snížení dolní věkové hranice trestní odpovědnosti pod 15 let dostatečná

Pokud škálu opatření, za předpokladu snížení dolní věkové hranice trestní odpovědnosti pod 15 let, považujete za *nedostatečnou*, pak o jaká opatření byste ji rozšířili?

Téměř devět desetin respondentů se domnívá, že škála opatření, kterou nabízí zákon č. 218/2003 Sb. by byla i v případě snížení dolní věkové hranice trestní odpovědnosti pod 15 let dostatečná. Uvedené hodnocení se evidentně prosadilo také u dílčích kategorií

dotazovaných osob. Zjištěny byly tyto počty kladných odpovědí: soudci (38), státní zástupci (33), ženy (48), muži (33), ženy soudkyně (18), muži soudci (20), ženy státní zástupkyně (30) a muži státní zástupci (13). Nejvíce negativních odpovědí – i když celkově zanedbatelné – uvedli muži soudci (6). Na danou otázku neodpověděl jeden muž soudce a jedna žena státní zástupkyně.

Návrhy na rozšíření škály opatření za podmínky snížení dolní věkové hranice trestní odpovědnosti:

- rozšířit nabídku výchovných pracovišť ústavního typu, kde by mohlo být v různé intenzitě výchovně působeno na jedince, kteří by tam byli izolováni po potřebnou dobu (žena soudkyně)
- rozšíření právní odpovědnosti rodičů (žena soudkyně)
- při neplnění výchovných opatření hrozba sankce, např. dodatečné uložení trestního opatření (muž soudce)
- udělení výstrahy státního zástupce místo zahájení trestního stíhání nebo pokračování v trestním stíhání (muž soudce)
- podmíněné odstoupení od trestního stíhání, na které zákon stanoví odnětí svobody v délce nepřevyšující 5 let (muž soudce)
- opatření, které by zapojilo do spolupráce zákonného zástupce, podobné dohledu podle zákona o rodině, OSPOD má o nezletilém a jeho rodině často ucelené a dlouhodobé informace, než PMS (žena státní zástupkyně)
- výchovný pohovor (dříve prokurátorský pohovor) bez dalších opatření (žena státní zástupkyně)
- na legislativní tvorbě opatření by se měli podílet i dětské psychologové, opatření mají být pružná a rychlá (žena státní zástupkyně)
- spolupráce PMS, OSPOD, SVP i neziskových organizací, předjednání navrhovaného opatření (muž státní zástupce, č. 75)

Otázka č. 10

Považujete škálu opatření, kterou nabízí platný zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, za dostatečnou?

- ano, škála opatření je dostatečná ne, škála opatření není dostatečná

Pokud současnou škálu opatření považujete za *nedostatečnou*, pak o jaká opatření byste ji rozšířili?

Která výchovná, trestní a ochranná opatření dle zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, považujete za „*neefektivní*“? Případně uveďte z jakých důvodů.

Která výchovná, trestní a ochranná opatření dle zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, považujete za „*nejvíce efektivní*“? Případně uveďte z jakých důvodů.

Z obdržených odpovědí zřetelně vyplývá, že škála opatření, kterou nabízí zákon č. 218/2003 Sb., je považována za dostatečnou. Uvedený názor zastávalo 87 respondentů, což je velmi vysoký počet. Opačný názor sdílelo jen 7 dotázaných. 3 osoby na položenou otázku neodpověděly (1 žena soudkyně a 2 muži soudci). Pokud vztáhneme zjištění k dílčím kategoriím respondentů, rovněž dostaneme kladně vyznívající závěry. Lze poukázat na počet těch, kteří na položenou otázku odpověděli „ano“: soudci (43), státní zástupci (44), ženy (51),

muži (36), žena soudkyně (20), muž soudce (23), žena státní zástupkyně (31) a muž státní zástupce (13).

(Otázka bude rozpracována později)

Otázka č. 12

Považujete horní hranici sazby ve výši pěti let u trestního opatření zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce za přiměřenou?

ano, považuji

ne, nepovažuji

Obě povolání, a to jak ženy tak muži, považují horní hranici sazby ve výši pěti let u trestního opatření zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce za přiměřenou. Pouze 8 respondentů nepovažuje hranici sazby ve výši pěti let u tohoto trestního opatření za přiměřenou. 2 osoby z celkového počtu dotázaných na tuto otázku neopověděly.

žena soudkyně	ano 20	ne 1
muž soudce	ano 23	ne 2 neodpov. 2
žena sz	ano 31	ne 4
muž sz	ano 13	ne 1

(Otázka bude rozpracována později)

Otázka č. 13

Z hlediska dosažení žádoucí kontroly kriminality mládeže ohodnoťte níže uvedená opatření, která lze na základě zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, uložit mladistvému, který se dopustil provinění. Označte opatření jako ve škole stupnicí 1 až 5.

	1	2	3	4	5
dohled probačního úředníka	☐	☐	☐	☐	☐

	1	2	3	4	5
napomenutí s výstrahou	☐	☐	☐	☐	☐

	1	2	3	4	5
ochranná výchova	☐	☐	☐	☐	☐

	1	2	3	4	5
obecně prospěšné práce	☐	☐	☐	☐	☐

	1	2	3	4	5
zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce	☐	☐	☐	☐	☐

	1	2	3	4	5
peněžitá opatření	☐	☐	☐	☐	☐

Jakou zákonnou úpravu byste doporučovali přijmout?

Dohled probačního úředníka dosáhl průměrné známky 2,06. Medián byl určen na známku 1. Pro ženy bylo příznačné pozitivnější hodnocení; muži byly v hodnocení dohledu probačního úředníka zase skeptičtější. Nejkritičtěji se k dohledu probačního úředníka vyjádřili muži státní zástupci.

Pro opatření napomenutí s výstrahou je charakteristické nepříznivé hodnocení. Průměrná známka činila 3,63, medián 5. Ženy byly v hodnocení příkřejší než muži. Nejmírnější hodnocení prosadili muži státní zástupci, s průměrnou známkou 2,35.

Ochranná výchova získala v hodnocení respondentů průměrnou známku 2,29. Medián byl u ochranné výchovy stanoven známkou 2. Ženy státní zástupkyně měly vyrovnané zastoupení známek 1, 2 a 3, v ostatních případech již bylo hodnocení proměnlivé. Muži hodnotili ochrannou výchovu pozitivněji než ženy.

Z hlediska všech sledovaných opatření bylo opatření obecně prospěšných prací hodnoceno vůbec nejlépe, a to s průměrnou známkou 1,87 a mediánem 1. Výběr známek byl ze strany žen fakticky zúžován, neboť ani v jednom případě neužily známku 4 a 5. Vysoce kladné hodnocení obecně prospěšných prací bylo charakteristické pro soudce i státní zástupce.

Zákaz vstupu na kulturní a jiné společenské akce získal průměrnou známku 2,58. Medián byl 3, značný počet odpovědí se pohyboval v první polovině hodnotové škály, což nakonec vyústilo v dosažení „nižší“ průměrné známky. Muži hodnotili uvedené opatření kritičtěji než ženy.

Nepříznivé hodnocení se také objevilo u peněžitého opatření, jelikož jeho průměrná známka činila 3,61. Medián byl u peněžitého opatření vyjádřen známkou 3. Značná část odpovědí se pohybovala v druhé polovině hodnotící škály. Muži státní zástupce se k uvedenému opatření stavěli nejednotně, víceméně odlišně od obecného trendu. Soudci byly v hodnocení kritičtější než státní zástupci. U peněžitého opatření byl zaznamenán nejvyšší počet respondentů, kteří neuvedli své hodnocení (2 ženy soudkyně a 1 muž státní zástupce, 1 muž soudce se nevyjádřil ani k jednomu z uváděných opatření).

Z navrhovaných změn zákonné úpravy:

- vypuštění přebytečného institutu probační a mediační služby, které se jeví být neefektivní pro působení v trestní agendě všech pacahtelů (žena soudkyně)
- u opatření podle § 26 odst. 1 ZSM místo poloviční výměry zakotvit 2/3, tedy 200 hod. OPP (žena soudkyně)
- vázat podmínky účinné lítosti podle § 7 ZSM na dobu do zahájení tr. stíhání, poté je lítost projevována jako účelová součást taktiky obhajoby (žena soudkyně)
- postih na neplnění dohledu či výchovných povinností a omezení (žena soudkyně, opakovaně - muž soudce)
- snížení dolní výměry trestního opatření obecně prospěšných prací na 20 nebo 25 hod. (muž soudce)
- větší využívání i jiných omezení (§ 18, § 19 ZSM), jejich výčet je demonstativní (žena státní zástupkyně)
- u výchovných opatření možnost odvolat souhlas s jejich výkonem až po určité době, ne kdykoliv (žena státní zástupkyně)

- ukládat výchovné omezení nedoupuštět se neomluvených absencí (žena státní zástupkyně)

trestní opatření odnětí svobody podmíněné s ukázkou výkonu, získat během jednoho či dvou týdnů zkušenost s podmínkami výkonu trestu ve věznici, zvyšuje motivace vedené řádného života během zkušební doby podmíněného trestu odnětí svobody (muž státní zástupce)

Otázka č. 14

Z hlediska dosažení žádoucí kontroly kriminality mládeže ohodnoťte níže uvedená opatření, která lze na základě zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, uložit mladistvému, který se dopustil činu jinak trestného. Označte opatření jako ve škole stupnicí 1 až 5.

	1	2	3	4	5
zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče	☐	☐	☐	☐	☐

	1	2	3	4	5
dohled probačního úředníka	☐	☐	☐	☐	☐

	1	2	3	4	5
ochrannou výchovu	☐	☐	☐	☐	☐

Jakou zákonnou úpravu byste doporučovali přijmout?

Hodnocení opatření zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče vyznělo spíše kladně. Průměrná známka činila 2,2 a medián dosahoval známky 2. Ženy posuzovaly předmětné opatření lépe než muži. Soudci byli v hodnocení vyrovnaní, nebyly u nich zjištěny větší rozdíly mezi ženami a muži. Jejich hodnocení korespondovalo se směrem, který vymezil základní soubor respondentů. Naopak určité rozdíly bylo možné vysledovat mezi ženami a muži z kategorie státních zástupců. Ženy státní zástupkyně vyjádřily spíše pozitivnější hodnocení, a to s tendencí ke známce 1. Muži státní zástupci zase posuzovali zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče spíše negativně, jejich hodnocení oscilovalo kolem známky 3, což bylo vůbec nejhorší hodnocení ze všech.

Výrazně pozitivní hodnocení respondentů bylo zaznamenáno u dohledu probačního úředníka. APředmětné opatření získalo průměrnou známku 2,09, medián vykazoval známku 1. Velmi příznivé hodnocení bylo zjištěno u soudců – a to jak žen, tak mužů – jakož i u žen státních zástupkyň. Muži státní zástupci opět vyjádřili kritičtější hodnocení, v průměru byla zjištěna známka 3,08.

Ochranná výchova dopadla v hodnocení respondentů o poznání hůře než předešlá dvě opatření. Třebaže medián byl u ní stanoven na 1, její průměrná známka dosahovala hodnoty 2,71. Důvodem byl jinak vysoký podíl známek 2 a 3 v celkovém hodnocení respondentů. Rovněž v tomto případě bylo hodnocení žen benevolentnější, než tomu bylo u mužů. Mezi soudci a státními zástupci nebyly shledány výraznější difference.

Z navrhovaných změn zákonné úpravy:

- vypuštění přebytečného institutu probační a mediační služby, které se jeví být neefektivní pro působení v trestní agendě všech pacahtelů (žena soudkyně)
- přehodnocení podmínek výkonu ochranné výchovy, zavést účinné kontrolní mechanismy [zařízení pro výkon ochranné výchovy považují chovanci za „hotel“, neomezené útky] (žena soudkyně)
- existence výchovných a terapeutických programů v obvodu každého okresního soudu, v současnosti nejsou k dispozici, což je i pro mladistvého časově a finančně náročné (žena soudkyně, žena státní zástupkyně)
- výchovný program více zaměřit na získávání pracovních návyků (muž soudce)
- podle hlavy III. ZSM projednávat a upravovat řízení ve věcech dětech mladších patnácti let, ovšem starších než dvanáct (příp. deset) let (muž soudce)
- možnost uložení ochranné léčby (žena státní zástupkyně)
- zpřísnit režim výkonu ochranné výchovy, kromě kriminaizace útěku není v podstatě rozdíl mezi výkonem ústavní a ochranné výchovy (žena státní zástupkyně)
- u opatření zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu vypustit slova „ve středisku výchovné péče“, tím by se rozšířila možnost ukládání takových programu také u jiných organizací, které se dětem a mladistvým věnují (žena státní zástupkyně)
- nahradit ochrannou výchovu institutem profesní rodiny, uskutečňovat ji v rodinném prostředí (žena státní zástupkyně)
- některé příčiny protiprávního jednání řešit jinak než za využití stávajících opatření, např. medicínskou léčbou (muž státní zástupce)
- opatření zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče a opatření dohledu probačního úředníka mají malou vynutitelnost a sporadický efekt (muž státní zástupce)
- umístění do ochranné výchovy představuje kriminogenní faktor (muž státní zástupce)

Otázka č. 16

Se zákazem zveřejňování informací z řízení vedeném proti dítěti jako pachateli činu jinak trestného:

- souhlasím
- spíše souhlasím
- spíše nesouhlasím
- nesouhlasím

Jakou zákonnou úpravu byste doporučovali přijmout?

K zákazu zveřejňování informací z řízení vedeném proti dítěti jako pachateli činu jinak trestného se respondenti vyjadřovali vesměs pozitivně, přitom ale nešlo o hodnocení v krajní poloze. Nejvíce dotazovaných osob zvolilo odpověď „spíše souhlasím“ (33), poté „souhlasím“ (30), „spíše nesouhlasím“ (21) a „nesouhlasím“ (15). Zatímco uvedené pořadí vykazovala také kategorie státních zástupců, jinak tomu bylo u kategorie soudců, u nichž byla na prvním místě odpověď „souhlasím“, následně „spíše nesouhlasím“, další pořadí variant odpovědí již zůstalo nezměněné. Co se týče hodnocení podle pohlaví respondentů, ženy vyjadřovaly pozitivnější hodnocení než muži. Ženy udělily shodný počet hlasů variantám „souhlasím“ a „spíše souhlasím“.

Z doporučených návrhů na přijetí zákonné úpravy lze uvést:

- lepší prezentace projednávaných případů, zavčas varovat veřejnost (žena soudkyně)
- možnost zveřejnění informací u nejzávažnějších deliktů bez omezení, a to v zájmu ochrany společnosti (opakovaně - žena soudkyně, muž soudce, muž státní zástupce)
- diferencovat zveřejňování informací podle toho, zda se vede proti prvopachateli či recidivistovi (žena soudkyně)
- zveřejňování informací z řízení chápat jako součást postihu pachatele (žena soudkyně, muž státní zástupce)
- ponechat rozhodnutí o poskytnutí informací plně na uvážení soudce (muž soudce)
- řízení proti dítěti konat jako veřejné, o opačném režimu by mohl rozhodnout soudce (muž soudce)
- zavést veřejnost řízení stejně jako u řízení proti dospělým pachatelům, důraz klást na výchovný účinek řízení (opakovaně muž soudce, žena státní zástupkyně)
- zcela odstranit zákaz zveřejňování informací z řízení, neboť se týkají pachatele (opakovaně - muž státní zástupce)
- zákaz zveřejňování informací vztáhnout jen na řízení, v němž se projednává nedbalostní a méně závažné úmyslné činy, jinak se ochrana pachatele prosazuje na úkor prevence (opakovaně - žena státní zástupkyně)

Otázka č. 17

Se zákazem zveřejňování informací z řízení vedeném proti mladistvému jako pachateli trestného činu:

- souhlasím
- spíše souhlasím
- spíše nesouhlasím
- nesouhlasím

Jakou zákonnou úpravu byste doporučovali přijmout?

U zákazu zveřejňování informací z řízení vedeném proti mladistvému jako pachateli trestného činu bylo zastoupení nabídnutých odpovědí v hodnocení respondentů podstatně vyrovnanější. Ačkoli nadpoloviční počet odpovědí svědčil pro pozitivní hodnocení uvedeného zákazu (49), přece jen byla nejčastější odpověď „spíše nesouhlasím“ (27). Ovšem v těsném závěsu za ní se vyskytovala odpověď „souhlasím“ (26), dále „spíše souhlasím“ (23) a „nesouhlasím“ (21). V rámci dílčích kategorií se uvedené pořadí odpovědí přeházelo. Odpověď „spíše nesouhlasím“ získala shodný počet hlasů respondentů jako odpověď „souhlasím“, a to jak u kategorie soudců (15), tak u kategorie žen (18). Pokud jde o kategorii státních zástupců (12), resp. mužů (9), byla zmiňovaná odpověď až na druhém místě. Právě ve vztahu k jednotlivým kategoriím respondentů se zvýraznily rozdíly ve zvolených odpovědích. Jestliže se zaměříme na kombinaci pohlaví a profese, nabralo pořadí odpovědí zase původní směr, nikoli však u mužů státních zástupců (odpověď „nesouhlasím“ zde byla až na třetím místě, získala pouze 2 hlasy).

Z doporučených návrhů na přijetí zákonné úpravy je možno zmínit:

- odstranit rozdíly ve zveřejňování informací pokud jde o dospělé pachatele a mladistvé, neboť i ti druzí páchají velmi závažné delikty (žena soudkyně, muž státní zástupce, žena státní zástupkyně)
- diferencovat zveřejňování informací podle toho, zda se vede proti prvopachatele či recidivistovi (žena soudkyně)
- zveřejňování informací z řízení chápat jako součást postihu pachatele (žena soudkyně, muž státní zástupce)
- ponechat rozhodnutí plně na uvážení soudce (muž soudce)
- zavést veřejnost řízení stejně jako u řízení proti dospělým pachatelům, výchovný účinek (opakovaně muž soudce, žena státní zástupkyně)
- zásada neveřejnosti řízení brání výchovnému účinku procesu na vrstevníky, neboť nemohou řízení sledovat (muž soudce, žena státní zástupkyně)
- zveřejňovat informace z řízení až po právní moci odsuzujícího rozsudku, ne v přípravném řízení trestním (opakovaně - muž státní zástupce)
- zcela odstranit zákaz zveřejňování informací, neboť se jedná o pachatele (opakovaně - muž státní zástupce)
- zákaz zveřejňování informací vztáhnout jen na řízení, v nichž se projednávají nedbalostní a méně závažné úmyslné činy, jinak se ochrana pachatele prosazuje na úkor prevence (opakovaně - žena státní zástupkyně)
- rozšířit možnost informování i o dalších proviněních (žena státní zástupkyně)

Otázka č. 18

Považujete z hlediska individuální prevence za vhodné využívání tzv. dohod o vině a trestu (plea bargaining) u mladistvých pachatelů?

ano ne

54 respondentů považuje z hlediska individuální prevence za vhodné využívání dohod o vině, 36 tyto dohody nepovažuje za vhodné a 3 osob na tuto otázku neodpovědělo.

žena soudkyně	ano 13 ne 7 neodpov. 1
muž soudce	ano 18 ne 7 neodpov. 2
žena sz	ano 15 ne 17 neodpov. 3
muž sz	ano 8 ne 5

(Otázka bude rozvedena později)

Otázka č. 20

V laické i odborné diskusi ohledně snižování dolní věkové hranice trestní odpovědnosti se objevil názor, že snížení dolní věkové hranice trestní odpovědnosti uspiší zájem mladistvých o sexuální život. Domníváte se, že existuje souvislost mezi snížením dolní věkové hranice trestní odpovědnosti a počátkem sexuálního života?

- souhlasím
- spíše souhlasím
- spíše nesouhlasím
-

nesouhlasím

Převážná část respondentů není přesvědčena o tom, že existuje souvislost mezi snížením dolní věkové hranice trestní odpovědnosti a počátkem sexuálního života (50). S existencí takové souvislosti jednoznačně souhlasili pouze 4 dotazovaní, přitom však žádní muži soudci a žádné ženy státní zástupkyně. Souvislost mezi snížením dolní věkové hranice trestní odpovědnosti a počátkem sexuálního života připustila (výběr varianty „souhlasím“ nebo „spíše souhlasím“) pouhá šestina respondentů.

Byly podány následující komentáře:

- spojitost mezi dolní věkovou hranicí tr. odpovědnosti a počátkem sexuálního života je dána pouze ve vztahu k pohlavnímu zneužívání (žena soudkyně)
- uspořádání sexuálního života mládeže souvisí s její dřívější fyzickou vyspělostí (žena soudkyně)
- dolní věková hranice tr. odpovědnosti a počátek sexuálního života jsou dvě zcela odlišné věci (muž soudce)
- bude-li snížena dolní věková hranice tr. odpovědnosti, neznamená to, že mladiství budou dříve sexuální vyspělí (muž státní zástupce)
- určení dolní věkové hranice tr. odpovědnosti nesnižuje zájem o sexuální život, ale spíše jeho faktické provádění (muž státní zástupce)
- existence souvislosti mezi dolní věkovou hranicí tr. odpovědnosti a počátkem sexuálního života je dána výhradně u sexuálních trestných činů páchaných na dětech (muž státní zástupce)
- kdo má zájem o sexuální život, toho stanovení odlišné dolní věkové hranice tr. odpovědnosti nemůže ovlivnit (žena státní zástupkyně)
- počátek sexuálního života je u každého jedince specifický, proto nelze uvést zobecňující závěry (opakovaně - žena státní zástupkyně)
- existuje souvislost mezi celospolečenskou morálkou a počátkem sexuálního života (žena státní zástupkyně)
- povědomí o změnách ve snižování dolní věkové hranice tr. odpovědnosti je u mládeže nízké, takže nelze na uvedenou souvislost usuzovat (žena státní zástupkyně)
- není nutné sjednocovat dolní věkovou hranici tr. odpovědnosti a hranici pro počátek sexuálního života, neboť děti nespojují trestní odpovědnost se sexuálním chováním (žena státní zástupkyně)

Otázka č. 21

Znáte z Vaší praxe, že by pachatele z řad mládeže výrazně ovlivnila tzv. virtuální realita (televize, počítačové hry, internet)?

ano ne

27 respondentů se setkala ve své praxi, že virtuální realita (televize, počítačové hry, internet) ovlivnili při páchání trestné činnosti mladistvé pachatele. 69 dotázaných odpovědělo negativně.

žena soudkyně ano 9 ne 12
muž soudce ano 5 ne 21 nedopov. 1

žena sz ano 8 ne 27
muž sz ano 5 ne 9

(Otázka bude rozvedena později)

Otázka č. 22

Považujete zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, za kvalitně zpracovaný právní předpis?

ano ne

Velmi zajímavě dopadlo zodpovězení této otázky, neboť 46 respondentů považuje zákon o soudnictví ve věcech mládeže za kvalitně zpracovaný právní předpis, avšak téměř stejný počet dotázaných považuje tento zákon za nekvalitní právní normu (45 osob). 5 respondentů tuto otázku neodpovědělo.

žena soudkyně ano 8 ne 10 nedopov. 2
muž soudce ano 11 ne 15 neodpov. 1
žena sz ano 19 ne 14 neodpov. 2
muž sz ano 8 ne 6

(Otázka bude rozvedena později)

Otázka č. 23

Jak celkově hodnotíte praktické uplatňování zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže?

- pozitivně
 spíše pozitivně
 spíše negativně
 negativně

S jakým největším problémem se potýkáte při výkonu právní praxe v souvislosti s uplatňováním zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže?

Hodnocení praktického uplatňování zákona č. 218/2003 Sb. vyznělo poměrně pozitivně. Drtivá většina dotazovaných osob zvolila odpověď „spíše pozitivně“ (64). Z hlediska četnosti bylo vyrovnané zastoupení odpovědi „pozitivně“ (15) a „spíše negativně“ (16). Jednoznačně negativně se k praktickému uplatňování zákona č. 218/2003 Sb. vyjádřili jen 2 respondenti. Odpověď „spíše pozitivně“ byla nejčastější odpovědí také v rámci dílčích kategorií, jednak u soudců a státních zástupců (v obou případech 32), jednak u žen (36) a mužů (28). Pořadí zbývajících tří odpovědí se nelišilo od toho, které platilo pro základní soubor respondentů. Jen jedna žena soudkyně se k předmětné otázce nevyjádřila.

Největší problém při výkonu právní praxe v souvislosti s uplatňováním zákona č. 218/2003 Sb. činí:

- praktická neřešitelnost situace, kdy je podán návrh na ochrannou výchovu, dítě mladší patnácti let se musí vyšetřit psychologem, ale dítě i s rodinou odcestuje do zahraničí, přičemž není znám jejich pobyt (žena soudkyně)

- výslovně upravit zvláštní způsob řízení vedené proti dětem mladším patnácti let, nikoli odkazovat na ustanovení občanského soudního řízení (žena soudkyně)
- neexistence kvalitních a dostupných terapeutických programů (opakovaně - žena soudkyně)
- celkový zbytečnost ZSM jako zvláštního právního předpisu (muž soudce)
- absence sankcí v případě nedodržení či neplnění výchovných opatření, pokud jsou uloženy samostatně (muž soudce)
- dostatečné nevyužívání výchovných opatření a procesních odklonů (muž soudce)
- chybějící kontrola opatření podle § 19 odst. 1 písm. a), b),d), e), f) ZSM (muž soudce)
- vazební řízení, trvání vazby (opakovaně - žena soudkyně, muž soudce, opakovaně - žena státní zástupkyně)
- neochota některých zařízení realizovat opatření dle § 93 odst. 1 ZSM u dítěte mladšího patnácti let, kterému (...) ústavní či ochrannou výchovu (muž soudce)
- kritika způsobu doručování oprávněným osobám, místní příslušnost orgánů činných v trestním řízení, pokud jde o mladistvé na útěku z ústavů, kdy páchají trestnou činností v místě trvalého bydliště, event. všude (žena soudkyně, opakovaně - muž soudce, žena státní zástupkyně)
- obligatornost podávání návrhů podle § 90 odst. 1 ZSM, správně by měla být státnímu zástupci dána možnost posouzení, zda tento návrh podá, či nikoliv (opakovaně - žena státní zástupkyně, muž státní zástupce)
- nutná účast mladistvého u soudu, i když je přítomen obhájce (žena soudkyně, muž soudce, žena státní zástupkyně, muž státní zástupce)
- vylučování mladistvých ze společného řízení (muž soudce, žena státní zástupkyně)
- místní příslušnost obecně (muž soudce, opakovaně – žena státní zástupkyně)
- při uplatňování § 38 odst. 1 ZSM dochází k duplicitnímu vyšetřování podle počtu pachatelů, což není ve prospěch věci, pachatelé pak vypovídají v různých procesních postaveních, třebaže se spolupachatelé původně vzájemně usvědčovali, po rozdělení věci dle § 38 odst. 1 ZSM využívají ustanovení § 100 odst. 2 tr. ř., čímž nastává důkazní nouze. Rovněž pak dochází k tomu, že jedno a totéž jednání bývá kvalifikováno rozdílně (opakovaně - žena státní zástupkyně)
- zformalizované řízení (žena státní zástupkyně, opakovaně - muž státní zástupce)
- odmítání spolupráce mladistvého při plnění výchovných opatření (žena státní zástupkyně)
- malá kapacita Středisek výchovné péče (žena státní zástupkyně)
- rozdílný výklad „jednoduchých“ ustanovení ZSM (žena státní zástupkyně)
- nedostatek probačních programů a možností PMS při práci s mladistvými (muž soudce, muž státní zástupce)
- nedostatečný časový prostor pro důsledné naplňování účelu ZSM (muž soudce, muž státní zástupce)
- nadbytečnosti zastoupení mladistvého obhájcem, postačí kvalifikovaná účast PMS nebo OSPOD (muž státní zástupce)

Otázka č. 24

Jak hodnotíte spolupráci Vaší instituce s Probační a mediační službou?

- pozitivně
- spíše pozitivně
- spíše negativně
- negativně

Spolupráce obou institucí, tj. soudů i státního zastupitelství je hodnocena kladně. 59 dotázaných hodnotí spolupráci pozitivně, spíše pozitivně 36 osob. Pouze 2 osoby odpověděli spíše negativně (1 soudkyně a 1 státní zástupce). Negativně na spolupráci nepohlíží ani jeden z dotázaných.

žena soudkyně	poz. 14 sp. poz. 6 sp. neg. 1 neg. 0
muž soudce	poz. 14 sp. poz. 13 sp. neg. 0 neg. 0
žena sz	poz. 24 sp. poz. 11 sp. neg. 0 neg. 0
muž sz	poz. 7 sp. poz. 6 sp. neg. 1 neg. 0

(Otázka bude rozvedena později)